HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בחייו ובמותו אם מת לא ירשנו א ויחזיר לבניו או לאחיו ב ואם אין לו לוה ובעלי חוב באים ונפרעים: **גמ׳ ואפי׳ לארנקי של צדקה.** אמר רב יוסף ג אפילו לארנקי של צדקה אמר רב פפא ד וצריך שיאמר זה גזל אבי אמאי נמחליה לנפשיה מי לא תנן ה מחל לו על הקרן ולא מחל לו על החומש אלמא בר מחילה הוא אמר רבי יוחנן לא קשיא הא רבי יוסי הגלילי הא רבי עקיבא דתניא ו ואם אין לאיש גואל להשיב האשם וכי יש אדם בישראל שאין לו גואלים אלא בגזל הגר הכתוב מדבר הרי שגזל הגר ונשבע לו ושמע שמת הגר והיה מעלה בספו ואשמו לירושלים ופגע באותו הגר וזקפו עליו במלוה ומת זכה הלה במה שבידו דברי רבי יוסי הגלילי ר׳ עקיבא אומר ז אין לו תקנה עד שיוציא גזילו מתחת ידו לרבי יוסי הגלילי לא שנא לנפשיה ל״ש לאחרים מצי מחיל ולרבי עקיבא ל״ש לאחרים ולא שנא לנפשיה לא מצי מחיל ולר׳ יוסי הוא הדין דאפי׳ לא זקפו במלוה והאי דקתני זקפו עליו במלוה להודיעך כחו דרבי עקיבא דאפילו זקפן עליו במלוה אין לו תקנה עד שיוציא גזילה מתחת ידו מתקיף לה רב ששת אי הכי לרבי יוסי הגלילי לשמעינן לנפשיה וכל שכן לאחרים לרבי עקיבא לשמעינן לאחרים דלא מצי מחיל וכ״ש לנפשיה דלא מצי מחיל אלא אמר רב ששת הא והא רבי יוסי הגלילי כי קאמר רבי יוסי הגלילי דמצי מחיל לאחרים אבל לנפשיה לא מצי מחיל אלא אמאי זכה הלה במה שבידו משום דזקפן עליו במלוה רבא אמר הא והא רבי עקיבא כי אמר רבי עקיבא דלא מצי מחיל לנפשיה אבל לאחרים מצי מחיל מכלל לנפשיה לא מצי מחיל ולאחרים מצי מחיל ומחזיר ויטרפנה מהם ב״ח מע״ג לתמרינן לעיל (דף יפ:): עשה שורו תפותיקי ומכרו מין ב״ח גופה הימנו היינו דוקא מכרו דכיון דליכא קלא לא (ב) תפסדינן לקוחות ג מבל נתנו בתמנה ללא שייך פסידא לקוחות ב״ח גופה הימנו דכיון דאיכא מ״ד שמשועבד לתמרים מבל לא עשאו תפותיקי לא היה ב״ח חוזר ומיהו נראה דלא מצי מחיל ומטרוף מהן ומיהו כיון דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב״ח ג ה״ג לא משתעבדי מטלטלי דמקבל מתנה לבעל חוב והוי כאילו נותן להם במתנה כיון שהוא עצמו אינו יכול לחזור ולטרוף מהן ומיהו נראה דלא מצי מחיל הכא מה שמחזיר להן כאילו נתן להם לאילו נותן להם לא מתנה אלא פתמא בעלמא מחזיר להם ואין דעתו אלא לקיים מצות הבנה בעלמא הלכך לא הוי מתנה ויכול ב״ח לטרוף מהם והוא ולאי אינו יכול לחזור ולקח מהן לא היתה מתקיים הבנה כלל מה היה לוקח בעלמו מה שנתן מבל מה שב״ח גוטל מתקיימת אפילו מצות הבנה כיון שבעלמו אין נוטל ומיירי לפי גלא לפותיקי:

**ב״ח באין ונפרעין.** לאחר מיתה ואפילו בחייו הוי שרי בכה״ג כדלמרינן (גדרים דף מג.) המוכר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל ילך אצל חנוני הרגיל אצלו ויאמר לו אים פלוני מודר הנאה ממני ואין לו מה יאכל ואיני יודע מה לעשות לו נותן לו ובא ונוטל מזה אלא לפי שזה אין רוצה שיהנה ממנו כלל בחייו ואין יכול לעשות תקנה אלא מדעתו והא אלא תני הבא מן הנכסים ואפילו רוצה לו שמא יוקח מזה שהרי כדקתני ריש״ג ומלי [לימן] רוצה לו שמא יוקח אין לו מה יאכל שרי כדקתני גבי המוכר הנאה מחבירו אבל אם יש לו מה יאכל אפי׳ [לימן] רוצה אין לו תקנה בבך ות״ת והילך נפרע ממנו והא תנן בפרק אין בין המוכר (שם דף נג.) המוכר הנאה מחבירו שוקל לו אקלו ופוטע לו חובו ופר״ת דדוקא במזונות משום דאין לו אבל שאר חובות לפרוע דומיא דא משתרשי ליה ומסור וה״ג משתרשי ליה וי״ל דלא דמי דהתם כיון שמתחייב למי שפרע בעבורו אם יפרע בחנם בעבורו ג״כ מהנהו ומסור אבל הכא מה שבאים ב״ח ונפרעין מן הנכסים אין זה נהנה מן הנכסים והיינו דהולך אצל חנוני לא תקשה דהתם דרך מתנה מייירי שהחנוני נותן זה פירות במתנה וחוזר ומקבל מזה מעות דרך מתנה אבל הא דאמר בפרק השותפין (שם דף מז:) (ג) קונס אמאי נהנית לך כו׳ לוה וב״ח בחין ונפרעין מבעל בשלמא קונס שאני נהנה לשתי ליכא למימר במזונות שאותו ומליבא דחנן אלא קונס שאני נהנה לך דאמר שמואל שהוא פורע חובו ויש לומר כגון שלוה היתנו על מנת שלא לפרוע להשתא אין נהנה כלום אמה שפורע חובו ות״ת וכי בשופטני עסקינן שילוה ע״מ שלא לפרוע וי״ל שהוא מוהבו שלא יניח מלפרוע בעבורו: **אלא אמר רב ששת הא והא ר׳ יוסי הגלילי.** ות״ת ואמאי לא מוקי מתני׳ כר׳ עקיבא ומודה לתמרים מלי מחיל ולנפשיה לא מלי מחיל וזקפו עליו במלוה הוא דפליג עליו רבי עקיבא אבל ר׳ יוסי לא פליג אלא סבר כיון דמחיל לתמרים מחיל לנפשיה ור״ל דרב ששת סבר כיון דמחילה לתמריני מועלת זקפו נמי מועיל לכ״ע וכיון דאמר ר׳ עקיבא זקפו במלוה הוי מועיל ג״כ ודאי ס״ל דמחילת תמרים נמי הוי מועיל הלכך לא מתוקמא מתני׳ כר׳ עקיבא דקתני במתניתין מחל לו מת הקרן משמע דמחילת תמריני מועלת בחייו ובמותו. אם לא ירשנו, אם אין לו לוה ובעלי חוב באים ונפרעים. גמ׳ אמר רב יוסף אפילו לארנקי של צדקה אמר רב פפא וצריך שיאמר זה גזל אבי אמאי נמחליה לנפשיה מי לא תנן מחל לו על הקרן ולא מחל לו על החומש אלמא בר מחילה הוא אמר רבי יוחנן לא קשיא הא רבי יוסי הגלילי הא רבי עקיבא דתניא ואם אין לאיש גואל להשיב האשם וכי יש אדם בישראל שאין לו גואלים אלא בגזל הגר הכתוב מדבר הרי שגזל הגר ונשבע לו ושמע שמת הגר והיה מעלה בספו ואשמו לירושלים ופגע באותו הגר וזקפו עליו במלוה ומת זכה הלה במה שבידו דברי רבי יוסי הגלילי ר׳ עקיבא אומר אין לו תקנה עד שיוציא גזילו מתחת ידו לרבי יוסי הגלילי לא שנא לנפשיה ל״ש לאחרים מצי מחיל ולרבי עקיבא ל״ש לאחרים ולא שנא לנפשיה לא מצי מחיל ולר׳ יוסי הוא הדין דאפי׳ לא זקפו במלוה והאי דקתני זקפו עליו במלוה להודיעך כחו דרבי עקיבא דאפילו זקפן עליו במלוה אין לו תקנה עד שיוציא גזילה מתחת ידו מתקיף לה רב ששת אי הכי לרבי יוסי הגלילי לשמעינן לנפשיה וכל שכן לאחרים לרבי עקיבא לשמעינן לאחרים דלא מצי מחיל וכ״ש לנפשיה דלא מצי מחיל אלא אמר רב ששת הא והא רבי יוסי הגלילי כי קאמר רבי יוסי הגלילי דמצי מחיל לאחרים אבל לנפשיה לא מצי מחיל אלא אמאי זכה הלה במה שבידו משום דזקפן עליו במלוה רבא אמר הא והא רבי עקיבא כי אמר רבי עקיבא דלא מצי מחיל לנפשיה אבל לאחרים מצי מחיל מכלל לנפשיה לא מצי מחיל ולאחרים מצי מחיל ומחזיר ויטרפנה מהם ב״ח מע״ג לתמרינן לעיל (דף יפ:): עשה שורו תפותיקי ומכרו מין ב״ח גופה הימנו היינו דוקא מכרו דכיון דליכא קלא לא (ב) תפסדינן לקוחות ג מבל נתנו בתמנה ללא שייך פסידא לקוחות ב״ח גופה הימנו דכיון דאיכא מ״ד שמשועבד לתמרים מבל לא עשאו תפותיקי לא היה ב״ח חוזר ומיהו נראה דלא מצי מחיל ומטרוף מהן ומיהו כיון דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב״ח ג ה״ג לא משתעבדי מטלטלי דמקבל מתנה לבעל חוב והוי כאילו נותן להם במתנה כיון שהוא עצמו אינו יכול לחזור ולטרוף מהן ומיהו נראה דלא מצי מחיל הכא מה שמחזיר להן כאילו נתן להם לאילו נותן להם לא מתנה אלא פתמא בעלמא מחזיר להם ואין דעתו אלא לקיים מצות הבנה בעלמא הלכך לא הוי מתנה ויכול ב״ח לטרוף מהם והוא ולאי אינו יכול לחזור ולקח מהן לא היתה מתקיים הבנה כלל מה היה לוקח בעלמו מה שנתן מבל מה שב״ח גוטל מתקיימת אפילו מצות הבנה כיון שבעלמו אין נוטל ומיירי לפי גלא לפותיקי:

**ב״ח באין ונפרעין.** לאחר מיתה ואפילו בחייו הוי שרי בכה״ג כדלמרינן (גדרים דף מג.) המוכר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל ילך אצל חנוני הרגיל אצלו ויאמר לו אים פלוני מודר הנאה ממני ואין לו מה יאכל ואיני יודע מה לעשות לו נותן לו ובא ונוטל מזה אלא לפי שזה אין רוצה שיהנה ממנו כלל בחייו ואין יכול לעשות תקנה אלא מדעתו והא אלא תני הבא מן הנכסים ואפילו רוצה לו שמא יוקח מזה שהרי כדקתני ריש״ג ומלי [לימן] רוצה לו שמא יוקח אין לו מה יאכל שרי כדקתני גבי המוכר הנאה מחבירו אבל אם יש לו מה יאכל אפי׳ [לימן] רוצה אין לו תקנה בבך ות״ת והילך נפרע ממנו והא תנן בפרק אין בין המוכר (שם דף נג.) המוכר הנאה מחבירו שוקל לו אקלו ופוטע לו חובו ופר״ת דדוקא במזונות משום דאין לו אבל שאר חובות לפרוע דומיא דא משתרשי ליה ומסור וה״ג משתרשי ליה וי״ל דלא דמי דהתם כיון שמתחייב למי שפרע בעבורו אם יפרע בחנם בעבורו ג״כ מהנהו ומסור אבל הכא מה שבאים ב״ח ונפרעין מן הנכסים אין זה נהנה מן הנכסים והיינו דהולך אצל חנוני לא תקשה דהתם דרך מתנה מייירי שהחנוני נותן זה פירות במתנה וחוזר ומקבל מזה מעות דרך מתנה אבל הא דאמר בפרק השותפין (שם דף מז:) (ג) קונס אמאי נהנית לך כו׳ לוה וב״ח בחין ונפרעין מבעל בשלמא קונס שאני נהנה לשתי ליכא למימר במזונות שאותו ומליבא דחנן אלא קונס שאני נהנה לך דאמר שמואל שהוא פורע חובו ויש לומר כגון שלוה היתנו על מנת שלא לפרוע להשתא אין נהנה כלום אמה שפורע חובו ות״ת וכי בשופטני עסקינן שילוה ע״מ שלא לפרוע וי״ל שהוא מוהבו שלא יניח מלפרוע בעבורו: **אלא אמר רב ששת הא והא ר׳ יוסי הגלילי.** ות״ת ואמאי לא מוקי מתני׳ כר׳ עקיבא ומודה לתמרים מלי מחיל ולנפשיה לא מלי מחיל וזקפו עליו במלוה הוא דפליג עליו רבי עקיבא אבל ר׳ יוסי לא פליג אלא סבר כיון דמחיל לתמרים מחיל לנפשיה ור״ל דרב ששת סבר כיון דמחילה לתמריני מועלת זקפו נמי מועיל לכ״ע וכיון דאמר ר׳ עקיבא זקפו במלוה הוי מועיל ג״כ ודאי ס״ל דמחילת תמרים נמי הוי מועיל הלכך לא מתוקמא מתני׳ כר׳ עקיבא דקתני במתניתין מחל לו מת הקרן משמע דמחילת תמריני מועלת בחייו ובמותו. אם לא ירשנו, אם אין לו לוה ובעלי חוב באים ונפרעים. גמ׳ אמר רב יוסף אפילו לארנקי של צדקה אמר רב פפא וצריך שיאמר זה גזל אבי אמאי נמחליה לנפשיה מי לא תנן מחל לו על הקרן ולא מחל לו על החומש אלמא בר מחילה הוא אמר רבי יוחנן לא קשיא הא רבי יוסי הגלילי הא רבי עקיבא דתניא ואם אין לאיש גואל להשיב האשם וכי יש אדם בישראל שאין לו גואלים אלא בגזל הגר הכתוב מדבר הרי שגזל הגר ונשבע לו ושמע שמת הגר והיה מעלה בספו ואשמו לירושלים ופגע באותו הגר וזקפו עליו במלוה ומת זכה הלה במה שבידו דברי רבי יוסי הגלילי ר׳ עקיבא אומר אין לו תקנה עד שיוציא גזילו מתחת ידו לרבי יוסי הגלילי לא שנא לנפשיה ל״ש לאחרים מצי מחיל ולרבי עקיבא ל״ש לאחרים ולא שנא לנפשיה לא מצי מחיל ולר׳ יוסי הוא הדין דאפי׳ לא זקפו במלוה והאי דקתני זקפו עליו במלוה להודיעך כחו דרבי עקיבא דאפילו זקפן עליו במלוה אין לו תקנה עד שיוציא גזילה מתחת ידו מתקיף לה רב ששת אי הכי לרבי יוסי הגלילי לשמעינן לנפשיה וכל שכן לאחרים לרבי עקיבא לשמעינן לאחרים דלא מצי מחיל וכ״ש לנפשיה דלא מצי מחיל אלא אמר רב ששת הא והא רבי יוסי הגלילי כי קאמר רבי יוסי הגלילי דמצי מחיל לאחרים אבל לנפשיה לא מצי מחיל אלא אמאי זכה הלה במה שבידו משום דזקפן עליו במלוה רבא אמר הא והא רבי עקיבא כי אמר רבי עקיבא דלא מצי מחיל לנפשיה אבל לאחרים מצי מחיל מכלל

**נחייו וכמותו אם מת לא ירשנו: ואפ׳ אין לו.** מה יאכל לוה ואוכל ובעלי חוב באין ונפרעין מן הירושה את חלקו: **גמ׳ ואפי׳ לארנקי של צדקה.** אם אינו מועל יורש לאביו למי יהיב יתן לומאה לארנקי של צדקה ולא יעכבנו בידו: **וצריך שיאמר.** כשהוא מסיב לארנקי של צדקה זה גזל אבי:

**ומחליה לנפשיה.** היכא דאין יורש אלא הוא וכולה שלו: **מי לא תנן מחל לו על הקרן.** ולא מקיימת מצות הבנה. פלגמא למיפך ידי גזילה בעינן והא נפקא ליה במחילה הכא נמי כיון דירושה קמיה נפלה נפק ליה מידי גזילה: **להשיב האשם.** זה קרן של גזילה כדמניא לקמן בפרקין (דף קי.): **גואל.** יורש: **וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים.** אם אין לו בן או בת או אח יש לו קרוב עד יעקב מבינו הקרוב קרוב יורש: **אלא בגזל הגר.** ונשבע לשקר דכתיב למעול מעל בה׳: **והיה מעלה בספו ואשמו לירושלים.** להכניס בכתיב המשבע המוסב לה׳ להכן ומתרגין לקמן בשמעתין אם אין זה קרן: **וזקפו עליו.** גר במלוה נפק ליה מתורת גזילה ולכי מייתי גר הוה ליה האי מוחזק וחכה מן ההפקר: **לא שנא לנפשיה.** כגון הכא דמחיל ליה האי גברא גזל הגר לנפשיה וה״ה גוזל את חבירו ונשבע לו ומת חבירו דמחיל לנפשיה: **בא״ח הכי נמי לא משתעבדי מטלטלי.** עיין יבמות קטו ע״ב תוס׳ ד״ה לחולק ובכתובות דף מט ע״ב תוס׳ ד״ה הוא:

**ב״ח באין ונפרעין.** לאחר מיתה ואפילו בחייו הוי שרי בכה״ג כדלמרינן (גדרים דף מג.) המוכר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל ילך אצל חנוני הרגיל אצלו ויאמר לו אים פלוני מודר הנאה ממני ואין לו מה יאכל ואיני יודע מה לעשות לו נותן לו ובא ונוטל מזה אלא לפי שזה אין רוצה שיהנה ממנו כלל בחייו ואין יכול לעשות תקנה אלא מדעתו והא אלא תני הבא מן הנכסים ואפילו רוצה לו שמא יוקח מזה שהרי כדקתני ריש״ג ומלי [לימן] רוצה לו שמא יוקח אין לו מה יאכל שרי כדקתני גבי המוכר הנאה מחבירו אבל אם יש לו מה יאכל אפי׳ [לימן] רוצה אין לו תקנה בבך ות״ת והילך נפרע ממנו והא תנן בפרק אין בין המוכר (שם דף נג.) המוכר הנאה מחבירו שוקל לו אקלו ופוטע לו חובו ופר״ת דדוקא במזונות משום דאין לו אבל שאר חובות לפרוע דומיא דא משתרשי ליה ומסור וה״ג משתרשי ליה וי״ל דלא דמי דהתם כיון שמתחייב למי שפרע בעבורו אם יפרע בחנם בעבורו ג״כ מהנהו ומסור אבל הכא מה שבאים ב״ח ונפרעין מן הנכסים אין זה נהנה מן הנכסים והיינו דהולך אצל חנוני לא תקשה דהתם דרך מתנה מייירי שהחנוני נותן זה פירות במתנה וחוזר ומקבל מזה מעות דרך מתנה אבל הא דאמר בפרק השותפין (שם דף מז:) (ג) קונס אמאי נהנית לך כו׳ לוה וב״ח בחין ונפרעין מבעל בשלמא קונס שאני נהנה לשתי ליכא למימר במזונות שאותו ומליבא דחנן אלא קונס שאני נהנה לך דאמר שמואל שהוא פורע חובו ויש לומר כגון שלוה היתנו על מנת שלא לפרוע להשתא אין נהנה כלום אמה שפורע חובו ות״ת וכי בשופטני עסקינן שילוה ע״מ שלא לפרוע וי״ל שהוא מוהבו שלא יניח מלפרוע בעבורו: **רבא אמר הא והא רבי עקיבא.** לרבי יוסי לנפשיה נמי מלי מחיל דזקפו לאחרים מלי מחיל לנפשיה הוא דוקא וכי אמר רבי עקיבא מלי מחיל לנפשיה דקאמר לעיל דגר זקפו כיון דלא מלי מחיל מחילה גמורה לא נפקא ליה מתורת גזילה אבל נגזל לגזלן מודה ר׳ עקיבא דמחיל: מכלל

ורבא דמוקי לה כרבי עקיבא סבר דזקפו במלוה הוי מועיל כלום לכ״ע אי לא מלי מחיל לנפשיה הלכך רבי יוסי דקאמר זכה הלה במה שבידו ע״כ משום דסבר דמלי מחיל לנפשיה הלכך מתני׳ לא מיתוקמא כווותיה אלא כרבי עקיבא ומודה רבי עקיבא דלאחריני מלי מחיל והשתא הא דנקט זקפו במלוה להודיעך כמו דרבי עקיבא דלאחרי׳ זקפו במלוה הוי מועיל לגבי לחייו ולמחול ויחזור ויטרפנה מהם ב״ח מע״ג לתמרינן לעיל (דף יפ:): עשה שורו תפותיקי ומכרו מין ב״ח גופה הימנו היינו דוקא מכרו דכיון דליכא קלא לא (ב) תפסדינן לקוחות ג מבל נתנו בתמנה ללא שייך פסידא לקוחות ב״ח גופה הימנו דכיון דאיכא מ״ד שמשועבד לתמרים מבל לא עשאו תפותיקי לא היה ב״ח חוזר ומיהו ו